

Föreläsning - Häxberget

Denna föreläsning handlar om vad som hände dagen för avrättningarna i Torsåker. Använd föreläsningen i sin helhet eller delar ur den, eller håll din helt egna föreläsning på temat. I denna del får eleverna reda på hur avrättningarna gick till. Den kursiva texten innehåller lite mer detaljer kring avrättningarna på Häxberget. Den delen kan du såklart hoppa över om du vill.

På avrättningsdagen skulle alla anklagade infinna sig i kyrkan. Enligt de nedteckningar som finns var det inte förrän de fick straffpredikan och erbjöds nattvarden som de insåg att de skulle avrättas. De ska ha börjar skrika och gråta, och ropat att de var oskyldiga. Men det hjälpte inte. Det hjälpte inte heller att erkänna, och inte heller att anklaga någon annan.

Här på Häxberget avrättades de som blev anklagade för Häxeri här i Torsåkers socken. Ingen annanstans i Sverige avrättades lika många. Här avrättades 71 personer på samma dag. Det var nästan en tredjedel av alla som blev avrättade i hela Sverige under den period som kallas för Det stora oväsendet. En av tio kvinnor i Torsåkers socken blev avrättade. Det innebar att alla kände någon. En granne. En vän. En familjemedlem. Och i vissa fall – flera familjemedlemmar.

Alla de gick alltså från kyrkan samtidigt efter straffpredikan och nattvarden. Alla bybor var med, en del höll spetsgård. Spetsgård innebar att man höll i vassa föremål, pinnar, störrar, högafflar, för att se till så att de inte anklagade kunde fly.

Den häxpanik som spred sig i Sverige blev ovanligt intensiv just här. Alla var rädda för det som hände, men det gick inte för vanligt folk att stoppa. Och de som bestämde var övertygade om att de gjorde rätt.

All häxpanik i Sverige slutade med att det till slut var en pojke som erkände att han ljugit. Han bodde i Gävle och fick många kvinnor avrättade, bland annat hans egen mor. Efter det skickades han till Stockholm, och där var det många domare som inte trodde på hans berättelser. Till slut erkände han att allt var ljug, och han sa till och med att han själv kanske var en häxa, på grund av allt han orsakat. Följderna blev att fler barn erkände att de hade ljugit, och väldigt kort efter det slutade häxprocesserna i Sverige.

Ni har kanske hört att anklagade häxor ofta brändes på bål. Det var sant, men de brändes inte levande. Först halshöggs man den anklagade, och sedan brändes kroppen på bål. Här på berget planerade man noggrant att halshuggningarna skulle ske längre ner mot slutningen för att blod från 71 halshuggna personer skulle bli väldigt blött och kladdigt, så själva avrättningen skedde lite längre ner medans bålet var här uppe på toppen. Det är inte bekräftat, men det sägs att många år efter avrättningarna kunde man hitta kroppsdelar längs med stränderna vid sjön som ligger här nedanför för att det var där som man slängde kropparna efter avrättningarna.

Efter häxprocesserna, när människorna i socknen hade insett vad de hade gjort, när många av de som vittnat vid rättegångarna hade erkänt att de hade ljugit mårde många så pass dåligt att de ville glömma bort allt som hade hänt. Så under tvåhundra år glömde man bort de händelser som hade inträffat här. Men sedan upptäckte man gamla nedteckningar och rättegångsprotokoll under 1900-talet, och många började bli intresserade av vad det var som hade hänt. Många i de här trakterna upptäckte också när de släktforskade att de hade släktingar som blev avrättade, eller som var en av de som anklagade någon annan.

Under många år visste man inte vilken plats som var Häxberget – eller Bålberget, som det kallades först. Men genom att söka i arkiv så fick man reda på att det var ett berg som skulle ligga där socknarna Torsåker, Ytterlännäs och Dal möttes, vilket är precis här på berget. Man gjorde också analyser av jordprovet från här på berget, för att se om det fanns förhöjda fosfatvärden. Det är något som kan visa att det en gång har brunnit just på den här platsen.